

TÜRKİYE'NİN

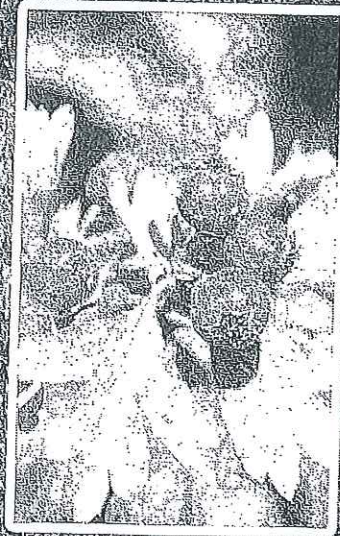
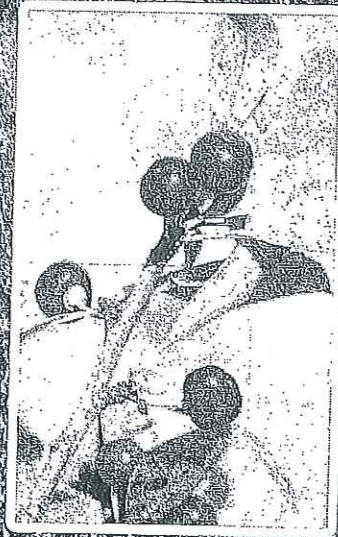
Doğal-Egzotik

AĞAÇ ve ÇALILARI

2

Angiospermiler
(H-Z)

Prof. Dr. Ünal AKKEMİK
Editör

II Angiospermiler (H-Z)

Editör

Prof. Dr. Ünal Akkemik

Bölüm Yazarları (*Alfabetik sırayla*)

Ali Kaya (<i>Orman Mühendisi</i>)	Mehtap Öztekin (<i>İç Anadolu Orm. Arş. Enst.</i>)
Barbaros Yaman (<i>Bartın Ü. Orman Fak.</i>)	Necmi Aksoy (<i>Düzce Ü. Orman Fakültesi</i>)
Bilge Tunçkol (<i>Bartın Ü. Meslek Yokulu</i>)	Nesibe Köse (<i>İstanbul Ü. Orman Fakültesi</i>)
Dilek Oral (<i>İstanbul Ü. Orman Fakültesi</i>)	Neval G. Özkan (<i>Düzce Ü. Orman Fakültesi</i>)
Emrah Yüksel (<i>Artvin Çoruh Ü. Orman F.</i>)	Nihan Koçer (<i>Düzce Ü. Orman Fakültesi</i>)
Galip Akaydın (<i>Hacettepe Ü. Eğitim Fak.</i>)	Nurgül Karlıoğlu (<i>İstanbul Ü. Orman Fakültesi</i>)
Gamze Tuttu (<i>Ç. Karatekin Ü. Orman F.</i>)	Özgür Eminağaoğlu (<i>Artv. Çoruh Ü. Orman F.</i>)
Gençay Akgül (<i>N.H. Bektaş V. Ü. Fen Ed. F.</i>)	Rüya Yılmaz (<i>Orman Mühendisi</i>)
Güven Aksu (<i>Artvin Çoruh Ü. Orman F.</i>)	Saime Başaran (<i>Batı Akdeniz Orm. Arş. Enst.</i>)
H. Tuncay Güner (<i>İst. Ü. Orman Fakültesi</i>)	Salih Sercan Kanoğlu (<i>N. Gökyiğit Botanik B.</i>)
Halil Çakan (<i>Çukurova Ü. Fen-Ed. Fak.</i>)	Serdar Aslan (<i>Düzce Ü. Orman Fakültesi</i>)
Hatice Yılmaz (<i>İstanbul Ü. Orman Fakültesi</i>)	Şülcran Kültür (<i>İstanbul Ü. Eczacılık Fakültesi</i>)
Hayal Akyıldırım (<i>Art. Çoruh Ü. Orman F.</i>)	Tolga Ok (<i>K. Maraş S. Ü. Orman Fakültesi</i>)
Meral Avcı (<i>İstanbul Ü. Edebiyat Fakültesi</i>)	Turgay Birtürk (<i>Düzce Ü. Orman Fakültesi</i>)
Mehmet Fırat (<i>Van Y. Yıl Ü. Eğitim Fak.</i>)	Ünal Akkemik (<i>İstanbul Ü. Orman Fakültesi</i>)

Frangula Mill.

Özgür Eminağaoğlu

Gövde ve dallar dikensiz; kışın yapraklarını döken kısa boylu ya da boylu çalı veya ağaçlardır. Kış tomurcukları pulsuздur. Yapraklar almaçlı dizilmiş; tüysü damarlıdır. Yaprak kulakçıkları dökülür. Çiçekler demetler halinde, 5 parçalı ve erdişidir. Dişicik borusu 3 loblu tepeciklidir. Meyve sulu, 2-3 çekirdekli; tohum oluklu değildir. Çoğunluğu kuzey Amerika'da olmak üzere 20 kadar türü vardır (Kayacık, 1982; Yaltırık, 1967a). Bunlardan biri *Frangula alnus* ülkemizde doğal yetişir.

Frangula dodonei Ard.

Barut ağacı

(Syn: *Frangula alnus* Mill.)

Doğal

Yayılışı

Türkiye, Avrupa'nın çoğu bölgesi ve Altay Cumhuriyeti'nin doğusuna doğru bulunan bölgelerde yayılış gösteren Avrupa-Sibiry Elementi olan bir taksondur. Ormanlık (çoğunlukla *Alnus glutinosa* ile birlikte), çalılık alanlarda ve akarsu kenarlarında, 10-1700 m yükseltilerde doğal olarak bulunur. Türkiye'de Artvin, İstanbul, Sakarya, Bolu, Kastamonu, Tokat, Samsun, Ankara, Kayseri, Denizli, Konya, Tunceli, Erzincan, Bitlis ve Hakkâri illerinde yayılış gösterir.

Botanik Özellikleri

2-5 metre (nadiren daha kısa) boylanabilen çalı veya küçük ağaçtır. Yapraklar ters yumurtamsı-elips ya da dikdörtgensi-mızrak şeklinde, 3,5-8,5 cm uzunluğunda, hemen hemen sivri uçlu, nadiren kütçe, alt yüzde damarlar boyunca bulunan basık tüyler hariç her iki yüz de tüysüzdür; yan damarlar 5-11 çift; yaprak sapı 1-2 cm uzunluğunda ve yumuşak tüylüdür. Meyve 6-10 mm çapında, olgunlaştığında siyah renklidir. Çiçeklenme zamanı Haziran-Temmuz aylarıdır. Ülkemizde biri endemik olmak üzere 2 alttürü vardır. Alt türlere ilişkin ayırım anahtarı aşağıdaki gibidir (Yaltırık, 1967a):

1. Yaprak ayası ters yumurtamsı-elips şeklinde, 3,5-8,5 cm uzunluğunda; yan damarlar 7-11 çift; genç sürgünler basık yumuşak tüylü **Frangula dodonei subsp. dodonei**

1. Yaprak ayası dikdörtgensi-mızrak şeklindeki, 4-5,5 x 1,5-2,2 cm; yan damarlar 5-7 çift; genç sürgünler tüysüz..... **Frangula dodonei subsp. pontica**

Frangula dodonei Ard. subsp. dodonei: Türkiye, Avrupa'nın çoğu bölgesi ve Altay Cumhuriyeti'nin doğusuna doğru bulunan bölgelerde yayılış gösteren Avrupa-Sibiry Elementi olan bir taksondur. Ormanlık (çoğunlukla *Alnus glutinosa* ile birlikte), çalılık alanlarda ve akarsu kenarlarında, 10-1700 m yükseltilerde doğal olarak bulunur. Türkiye'de Artvin, İstanbul, Sakarya, Bolu, Kastamonu, Samsun, Ankara, Kayseri, Denizli ve Konya illerinde yayılış gösterir.

Frangula dodonei Ard. subsp. pontica (Boiss.) Soldano: Ülkemiz için endemik olan bu alttür, Tunceli, Erzincan, Bitlis ve Hakkâri illerinde, akarsu boyunca, taşlık yamaçlarda, 1700-1800 m yükseltilerde yayılış gösterir

